

Klasik Türk Şiirinde Peykân

Peykân In Classical Turkish Poetry

Yaren ÜNLÜ*
Mehmet ÖZDEMİR**

Öz

Klasik Türk şiirinde peykân kelimesi şairler tarafından sıkça kullanılarak beyitlere konu olmuştur. Bu kelime, tek başına da kullanılmış başka kelimelerle de terkip yapılmıştır. Bu çalışmada, peykân kelimesinin Klasik Türk şiirindeki anlam çeşitliliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Öncelikle peykân kelimesinin sözlüklerdeki anlamları verilmiştir. Daha sonra her yüzyılda bulunan divanlardaki beyitler incelenerek, peykân kelimesinin kullanım sıklığı, anlam çeşitliliği ve teşbih unsuru olarak kullanımı örnek beyitler içinde sunulmuştur. Peykânın divan şiirinde teşbih unsuru olarak kullanımını önemli bir yere sahiptir. Şairler, peykân kelimesini gerçek anlamı olan “Okun ucundaki sivri demir parçası, temren” dışında da kullanmışlardır. Bu anlamının haricinde peykân kelimesinin farklı şekillerde kullanımını karşımıza çıkmaktadır. Sevgili ve onun güzellik unsurları Klasik Türk şiirinin temel yapısını oluşturmaktadır. Aynı zamanda sevgilinin fiziksel özellikleri, özellikle de yüzüne ait unsurlar şairler tarafından beyitlere çok sık konu olmuştur. Şairler, Klasik Türk şiirinde sevgiliye ait kavramlarda ve sevgiliden bağımsız olarak kullanılan terkiplerde peykân kelimesinden sıklıkla yararlanmışlardır. Bu çalışmada 176 şairin divanlarından seçilen beyitlerin

* Yüksek Lisans Öğrencisi, . Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, unluayrenn@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0690-3855

** Prof. Dr. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, mozdemire@gmail.com. ORCID: 0000-0003-0544-9280

günümüz Türkçesi verilerek peykân kelimesinin klasik Türk şiirinde şairler tarafından nasıl kullanıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmaya katkısı olması açısından 14.-19. yüzyıllar arasında şiir yazar şairlerin peykân kelimesini kullanım sıklıkları sayısal veriler ve grafikler ile de incelenmiştir. Bu grafiklerde kelime yüzyıllara ve şairlere göre tasnif edilmiştir. Ayrıca kelimenin kullanım sayısı, bu kelimeyi kullanan şair sayısı ve kelimenin yüzyıllardaki toplam kullanım sayısı istatistiki bilgi olarak verilmiştir. Burada yer verilmiş olan teşbih unsurları bu çalışmaya dahil edilen ve incelenen divan çalışmalarında yer alan örneklerle sınırlıdır. Klasik Türk şiirinde peykân kelimesinin kullanımı sembolik değeri sayesinde zenginleşerek derin bir anlatım alanı oluşturmuştur. Bu çalışma, Klasik Türk şiirinin derinliğini anlamak adına farklı bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Peykân, Klasik Türk Şiiri, Teşbih.

Abstract

In classical Turkish poetry, the word peykân was frequently used by poets and became the subject of couplets. This word was also used alone or compounded with other words. In this study, the diversity of meanings of the word peykân in Classical Turkish poetry has been tried to be determined. First of all, the meanings of the word peykân in dictionaries are given. Then, by analyzing the couplets in the divans of each century, the frequency of use of the word peykân, its diversity of meanings and its use as an element of simile are presented in sample couplets. The use of peykân as an element of metaphor in divan poetry has an important place. Poets have used the word peykân in other than its literal meaning of “pointed piece of iron at the end of an arrow, temren”. Apart from this meaning, the word peykân is used in different ways. The beloved and her beauty elements constitute the basic structure of Classical Turkish poetry. At the same time, the physical characteristics of the beloved, especially the elements of her face, have been the subject of couplets by poets very often. In Classical Turkish poetry, poets frequently used the word peykân in the concepts belonging to the lover and in the compositions used independently of the lover. In this study, it is tried to determine how the word peykân is used by poets in classical Turkish poetry by giving the couplets selected from the divans of 176 poets in contemporary Turkish. In order to contribute to the study, the frequency of use of the word peykân by poets who wrote poetry between the 14th-19th centuries was also analyzed with numerical data and graphs. In these graphs, the word is classified according to centuries and poets. In addition, the number of uses of the word, the number of poets using this word and the total number of uses of the word in centuries are given as statistical information. The metaphorical elements included here are limited to the examples included in this study and in the analyzed divan works. The use of the word peykân in Classical Turkish poetry has enriched with its symbolic value and created a deep field of expression. This study aims to offer a different perspective to understand the depth of Classical Turkish poetry.

Keywords: Peykan, Classical Turkish Poetry, Simile.

Giriş

*Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne
Urma zahm-ı sineme peykân peykân üstüne
Rasih*

Peykân sözcüğü Farsça kökenli bir kelime olup Türkçe karşılığı “okun ucundaki sivri demir parçası”dır. Kelimenin eş anlamlısı “temren”dir. Devellioğlu, peykân’a “temren, başak, okun ucundaki sivri demir” anlamlarını vermiştir. Ayrıca peykân ile mecazen sevgilinin kirpiğinin kastedildiği belirtilmiştir Devellioğlu 2015: s.101).

Bu tanımlamalar yanında peykân “ok, yay veya keman denilen kavis şeklinde bükülmüş bir ağaç çubuğa gerili kirişe takılarak uzağa atılan ucu sivri demirli ince ve kısa değnek” olarak da anlamlandırılmıştır (Pakalın 1983: s.717).

İsmail Hakkı Aksoyak, Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri makalesinde peykân, ok ve demren kelimelerini şu şekilde açıklamıştır:

“Peykân” Okun ucuna takılan sivri parça. “Ok” Ok, yayla atılan ucuna sivri demir veya kemik takışmış ince değnekten ibarettir. Oklar genellikle kayın ağacından, abanozdan veya kamıştan yapılır. Kamıştan yapılan oklar, hafifliklerinden dolayı daha uzak mesafelere gider. Okun hedefi bulması ve dengesini sağlaması ve uzun mesafelere gidebilmesi için arka kısımlarına çıkıntılı kanatlar yapılır. “Demren” Okun ucuna geçirilen sivri kemik veya demir parçasına denir. Temren okun düzgün gitmesini sağlar. Demirden veya çelikten yapılır. Beyitlerde çeliğe su verilmesinden dolayı peykân ve su kelimeleri birlikte geçer (Aksoyak 2016: s.93-99-100).

Osmanlı döneminde yazılan sözlüklerde ise “okun ucundaki sivri demir” (Şemseddin Sami 1899-1900: s.368; Kestelli 1927: s.194) “ok temreni” (Muallim Naci 1894: s. 104; İbrahim Cudi Efendi 1332: s.229; Ali Nazima-Reşad 1315: s.178) “ok ve mızrak ve emsali şeylerin temürden masnu başları” (Hüseyin Remzi 1888: C. 1: s. 116) “ok demirni, mızrak timüri, okun ucundaki sivri timür ki Türkçede [başak] tabir olunmuş. [başaklı ok] = Yelekli okun daha büyüğü, daha uzunı dimekdür” (Mehmed Salâhî IV: s.340) “ok ve mızrak ve emsali nesnelere demürden mansu başları” (Redhouse 1297: s.140) “ok ve mızrak gibi şeylerin başlarındaki demir” (Toven 1927: s. 200) olarak tanımlanmaktadır.

İskender Pala, peykânın kelime anlamı için “temren, başak, okun ucundaki sivri demir” anlamlandırmasını yapar. Mızrağın demirine de peykân denildiği ve sevgilinin gamze okları hakkında kullanıldığı ifade edilmiştir (Pala1995: s.371)

Diğer sözlüklerde ise “okun ucundaki sivri demir, başak” (Tulum 2013: s.158) “temren, ok veya mızrak başı” (Kantar 2011: s. 207) olarak tanımlanmaktadır. “ok demreni, Çağatay lisanında “başak” ve “başak” dahi derler” (Yılmaz 2019: s. 1054).

Mehmet Zeki Pakalın, peykân hakkında şu bilgileri vermektedir: “Okun ucundaki sivri demir hakkında kullanılır bir tabirdir. Buna ok temreni de denilir. Mızrağın demirine bu ad verilir.” (Pakalın 1983: s. 776).

1) Sayısal Verilerle Klasik Türk Şiirinde Peykân

a) Peykânın Yüzyıllara Göre Kullanımı

Yüzyıl	Şair	Peykânı Kullanım Sayısı	Peykânı Kullanan Şair Sayısı	Yüzyıldaki Toplam Kullanım
14.Yüzyıl	Nesimi	1	1	1
15. Yüzyıl	Ahmed-i Da'î, Avnî, Bursalı Nakkaş Safi, Cihan Şah, Çakerî, Edhemî, Gedâyî, Mestî, Şeyhî	1	27	130
	Adnî, Cem Sultan, Karakoyunlu Cihanşah, Kasım	2		
	Emir Efsauddin Hidayetullah, Hamdi Çelebi	3		
	Hakikî	4		
	Bedâyî, Karamanlı Aynî	5		
	Edirneli Şevkî	6		
	Adlî	8		
	Mihri Hatun	9		
	Şevkî	10		
	Taşlıcalı Yahyâ	12		
	Ahmed Paşa	14		
	Necâtî	16		
	Ahmedî	23		
Mesihî	28			

16. Yüzyıl	Amrî, Cinânî, Figanî, Filibeli Vechi, Kara Fazlî, Manî, Usulî, Yakînî	1	63	378
	Basirî, Cuşî, Enverî, Hafız Ahmed Paşa, Helakî, Karamanlı Sabûhî, Nev'î, Rumelili Zaiîfî, Sebzî	2		
	Beyânî, Cemalî Çelebi, Hayâti, Hidâyet Çelebi, Kütahyalı Rahîmî, Şihâbî, Üsküplü İshâk Çelebi	3		
	Ahî, Azizî, Gedizli Kabûlî, Şanî, Şem'î, Vusûlî	4		
	Balî Çelebi, Behiştî	5		
	Cemilî, Hecrî, Mostarlı Hasan Ziyâ'î, Üsküplü Atâ, Vasfî	6		
	Cenabî, Sehi Bey, Süheyli, Revânî, Üsküdarlı Aşkî, Zâtî	8		
	Ahmed-i Rıdvan, Âşık Çelebi, Gelibolulu Sürürî	9		
	Bağdatlı Ruhî	10		
	Nev'izade Atâyî	11		
	Bakî, Ümidî Ahmed, Gelibolulu Sun'î	12		
	Sehâbî, Bursalı Rahmî	15		
	Muhibbî, Münîrî, Tâcizade Cafer Çelebi	19		
	Ramazan Behiştî	21		
	Kalkandelenli Muîdî	30		
	Hayâlî Bey	29		
	Celilî	34		
	Gelibolulu Mustafa Âli	42		
	Emrî	43		
Fuzûlî	47			

17. Yüzyıl	Askerî, Bosnalı Sabit, Emetullah Hanım, Fasih Ahmed Dede, Neşâtî, Nâbî, Nedretî, Nesib Dede, Üsküdarlı Fenâyî, Vecdî	1	34	146
	Fehim-i Kadim, Ferîdî, Hisâlî, Mu'in, Nisârî, Safveti Mehmet Çelebi	2		
	Fevzî, Mehmed Adlî	3		
	Cevrî, Vahyî	4		
	Ahmed Nami, Hikmetî, Katipzade Sakıp, Şeyhî Mehmed	5		
	Nedim, Sükkerî, Yahya Nazim	7		
	Mustafa Nehci, Sabir Parsa	8		
	Şeyhülislam Yahyâ	11		
	Nef'î	14		
	Nâilî Kadim	15		
	Kavsî	25		
	Azmizâde Haletî	42		
18. Yüzyıl	Ahmet Müsellem, Abdülbâki Nasır Dede, Âgâh, Bağdâdi, Belîğ Mehmed Emin, Hasmî, Nâşid, Servet, Seyyid Burhan, Tayyâr Mahmud Paşa	1	28	36
	Enderunlu Hasan Yâver, Erzurumlu Zihni, Kamî	2		
	Diyarbakırlı Hami Admed, Kanî, Mirzazâde Mehmed Salim, Seyyid Vehbî, Şeyh Galip, Yâver	3		
	Arpaemini-zâde Mustafa Sami, Bosnalı Âsım, Esrar Dede	4		
	Eğirdirli Şeyhi Mehmed, Hakim Mehmed, Pertev	5		
	Nevres-i Kadîm	6		
	Sünbülzade Vehbî	7		
	Lâzikîzâde Feyzullah Nâfiz	8		

19. Yüzyıl	Akif, Aşkî Mustafa, Besnilî Lüzumî, Eğribozlu Numân Mâhir, Ferdi Abdullah, Kerküklü Tabiboğlu, Leyla Hanım, Mehmed Sermed Efendi, Osman Şems, Sivashlı Ruhî	1	23	74
	Ahmed Badî, Antepli Aynî, Benderli Cesârî, Bursalı İffet, Eşref Paşa, Mehmed Sebati, Molla Mahmud Zui, Nâkâm	2		
	Hamâmizâde İhsan, Harputlu Rahmî	5		
	Mustafa Refik	6		
	Osman Nevres	15		
	Nigârî	45		

Çalışmada, peykân kelimesinin klasik Türk şiirinde kullanımına ilişkin elde edilen veriler yüzyıllara ve şairlere göre değerlendirilmiştir. Tablo, yüzyıllar boyunca peykân kelimesinin kullanım sayılarının yanı sıra kullanım oranlarını da göstermektedir. 14. yüzyılda sadece Nesimi tarafından kullanılan peykân kelimesi, şair sayısı ve kullanım açısından en çok 16. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır. Peykân, 16. yüzyılda 63 farklı şair tarafından 378 defa kullanılmıştır. 176 şairin dağılımına baktığımızda 67'sinin 16. yüzyılda yaşamış şairler olduğu görülebilmektedir. Bu şairlerden peykân kelimesini 47 defa kullanan Fuzûlî, hem kendi dönemi içerisinde hem de diğer yüzyıllarda kelimeye şiirlerinde en çok yer veren şair olmuştur. Fuzûlî serlerinde bu kelimeye fazlaca yer verdiği için kelimenin görülme sıklığı bu yüzyılda en yüksek düzeye ulaşmıştır. 17. yüzyılda Azmizâde Haletî (42 defa) ve Kavsî (25 defa) peykân kelimesini en çok kullanan şairlerdir. 18. yüzyılda Lâzikizâde Fezullah Nafiz ve Sünbülzâde Vehbî tarafından (8 defa) kullanılmıştır. Bu kullanım sıklığı 18. yüzyıl için en yüksek seviyesidir. 19. yüzyılda peykân kelimesini en çok kullanan Nigârî (45 kez) olmuştur. Peykân kelimesini Osman Nevres 15 defa ve Mustafa Refik 6 defa kullanmıştır. İncelediğimiz divanlardaki tespitlerimize göre peykânın tüm yüzyıllardaki toplam kullanım sayısı 765'tir.

b) Peykânı Kullanan Şair Sayıları ve Peykânın Kullanım Sıklığı

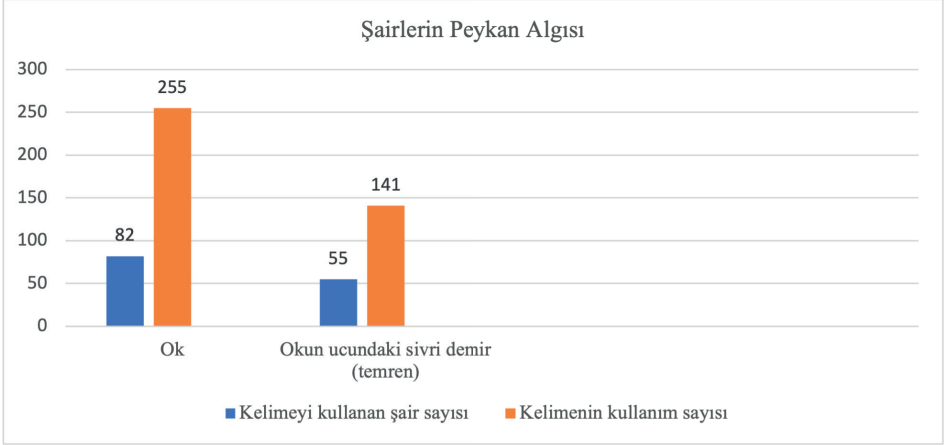
Klasik Türk şairlerinin divanlarında yapılan taramalardan elde edilen veriler içerisinde peykân kelimesini kullanan tüm şairler, kelimeyi kullanan şair sayısı ve kullanım sıklıkları aşağıdaki tabloda listelenmiştir. Çalışmada 14-19. yüzyıllar boyunca şiirlerinde peykân kelimesini kullanan 176 şairin her birinin kelimeyi hangi sıklıkta kullandığı tespit edilmiştir. Eldeki verilere göre 37 şair şiirlerinde sadece bir kez peykân kelimesini kullanmıştır. Kelimeyi iki defa kullanan şairlerin toplam sayısı 29 iken, 10 defadan fazla kullanan şair sayısı 29'dur. Bu verilerden hareketle peykân kelimesinin şiir dilinde yaygın olarak kullanıldığı ve sıklıkla tercih edildiği söylenebilir.

Şiirlerinde Peykân Geçen Şairler	Şair Sayısı	Kullanım Sayısı
Fuzûlî	1	47
Nigârî	1	45
Emrî	1	43
Gelibolulu Mustafa Âli, Azmizâde Haleti	2	42
Celilî	1	34
Kalkandelenli Muîdî	1	30
Mesihî	1	29
Hayâlî Bey	1	28
Kavsî	1	25
Ahmedî	1	23
Ramazan Behişti	1	21
Muhibbî, Münirî, Tacizâde Cafer Çelebi	3	19
Nef'î	1	14
Necâtî	1	16
Bursalı Rahmî, Nâilî Kadim, Osman Nevres, Sehâbî	4	15
Ahmed Paşa	1	14
Ümidi Ahmed, Bâkî, Gelibolulu Sun'î, Taşlıcalı Yahyâ	4	12
Nev'izâde Atâyî, Şevkî, Şeyhülislam Yahyâ	3	11

Gelibolulu Sürürî, Mihrî Hatun, Revânî	3	9
Adlî, Cenâbî, Mustafa Nehci, Sabir Parsa, Sehi Bey, Süheylî, Üsküdarlı Aşkî, Zâtî	9	8
Nedim, Sükkerî, Sünbülzâde Vehbî, Vasfî, Yahya Nazim	5	7
Cemilî, Hecrî, Mostarlı Hasan Ziya'î, Mustafa Refik, Nevres-i Kadim, Üsküplü Atâ	6	6
Ahmed Nami, Balî Çelebi, Bedâyî, Behiştî, Eğirdirli Şeyhi Mehmed, Hakim Mehmed, Hamamizâde İhsan, Harputlu Rahmî, Hikmetî, Karamanlı Aynî, Katipzâde Sakıp, Pertev, Şeyhi Mehmed	13	5
Ahî, Arpaemini-zâde Mustafa Sami, Azîzî, Bosnalî Âsım, Cevrî, Esrar Dede, Gedizli Kabulî, Hakikî, Şanî, Şem'i, Vahyî, Vusûlî	12	4
Beyânî, Cemâlî Çelebi, Emir Efsaaddin Hidayetullâh, Diyarbakırlı Hami Ahmed, Fevzî, Hayâtî, Hidâyet Çelebi, Kani, Kütahyalı Rahîmî, Mehmed Adlî, Şihâbî, Mirzazâde Mehmed Salim, Seyyid Vehbi, Şeyh Galip, Üsküplü İshak Çelebi, Yâver	16	3
Adnî, Ahmed Badî, Antepli Aynî, Basirî, Benderli Cesarî, Bursalı İffet, Cuşî, Enderunlu Hasan Yâver, Enverî, Erzurumlu Zihnî, Eşref Paşa, Fehim-i Kadim, Feridî, Kerküklü Tabiboğlu, Hafız Ahmed Paşa, Helâkî, Hisalî, Kâmi, Karakoyunlu Cihanşâh, Karamanlı Sabûhî, Kasım, Mu'in, Molla Mahmud Zu'î, Nâkâm, Nev'î, Nisarî, Rumelili Zâifî, Safveti Mehmet Çelebi, Sebzî	29	2
Abdülbaki Nasır Dede, Âgah, Ahmed-i Da'î, Ahmet Müsellem, Akif, Askerî, Aşkî Mustafa, Avnî, Bağdâdî, Belig Mehmed Emin, Besnilî Lüzumî, Bursalı Nakkaş Safi, Bosnalı Sabit, Çâkerî, Edhemî, Eğribozlu Numan Mahir, Emetullah Hanım, Fasih Ahmed Dede, Ferdi Abdullah, Hasmî, Gedâyî, Hüdâyî-i Kadim, Leyla Hanım, Mehmed Sermed Efendi, Mestî, Nâbî, Naşid, Nedretî, Nesib Dede, Nesimi, Neşâtî, Servet, Seyyid Burhan, Sivaslı Rûhi, Tayyar Mahmud Paşa, Üsküdarlı Fenâyî, Şeyhî, Vecdî	37	1

2. Klasik Türk Şiirinde Peykânın Sözlük Anlamında Kullanımı

Çalışmanın bu bölümünde, Klasik Türk şiirinde yer alan peykân kelimesi şairlerin şiirlerinde kullandıkları anlamlar esas alınarak incelenmiştir. Peykân kelimesini şiirlerinde kullanan şairler, “okun ucundaki keskin demir (temren)” anlamını 141 defa; “ok” anlamını ise 255 defa kullandıkları tespit edilmiştir. İncelenen toplam 396 kullarımdan şairlerin kullanımına ait veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

• Ok

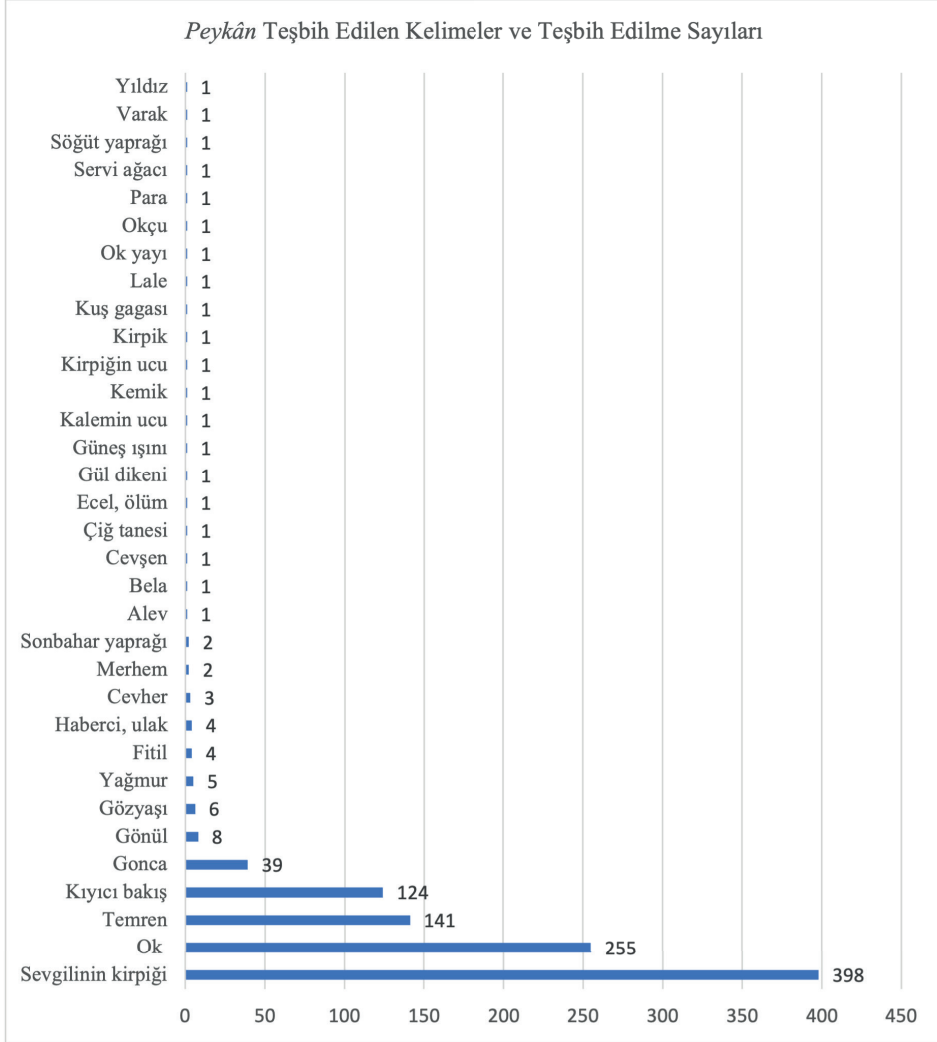
Ok, çok eski av ve savaş aletidir. Kaliteli ve sağlam olanı abanoz ağacından yapılmaktadır. Klasik Türk şiirinde sevgili ve aşık ile ilgili birçok durum ok ve okçulukla ilişkilendirilmektedir. Sevgiliye ait pek çok unsur oka benzetilir. Aşık, sevgilinin kırığı ve yan bakışını “ok” olarak görmektedir. Aşığın gönlü bir hedeftir ve ok aşığın gönlüne saplanır ve aşık bu okun gönlünden çıkmasını asla istemez. Aşık için gönlündeki bu ok sevgiliden ona gelen bir hediyedir. Okların gönlünde açtığı yaranın iyileşmesini hiçbir zaman istememektedir (Bozkurt 2007: 333; Nalçacıgil Çopur 2020: 72).

• Okun ucundaki sivri demir (temren)

Temren, okun ucunda bulunan demirden yapılmış sivri uçlu parçadır. Temren okun dokunduğu yere kolay bir şekilde saplanmasını sağlamaktadır. Saplandığı yerden kolay kolay çıkmamaktadır. Okun ucundaki sivri demir (temren), aşığın gönlünü hedef alıp saplanmasını sağlayan metal parça olarak kullanılmaktadır. Klasik Türk şairlerinden bazıları peykân kelimesini şiirlerinde “okun ucundaki sivri demir (temren)” olarak kullanmıştır.

3) Peykânın Teşbih Unsuru Olarak Kullanımı

Klasik Türk şiirinde peykân kelimesinin kullanımına yönelik yapılan bu çalışmada 765 kelimedede tespit edilebilen teşbih unsurları incelenmeye çalışılmıştır. Kelimenin Klasik Türk şiirinde teşbih unsuru olarak kullanımı, sayısal veriler ile teşbih edilen kelimeler ve teşbih edilme sayıları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

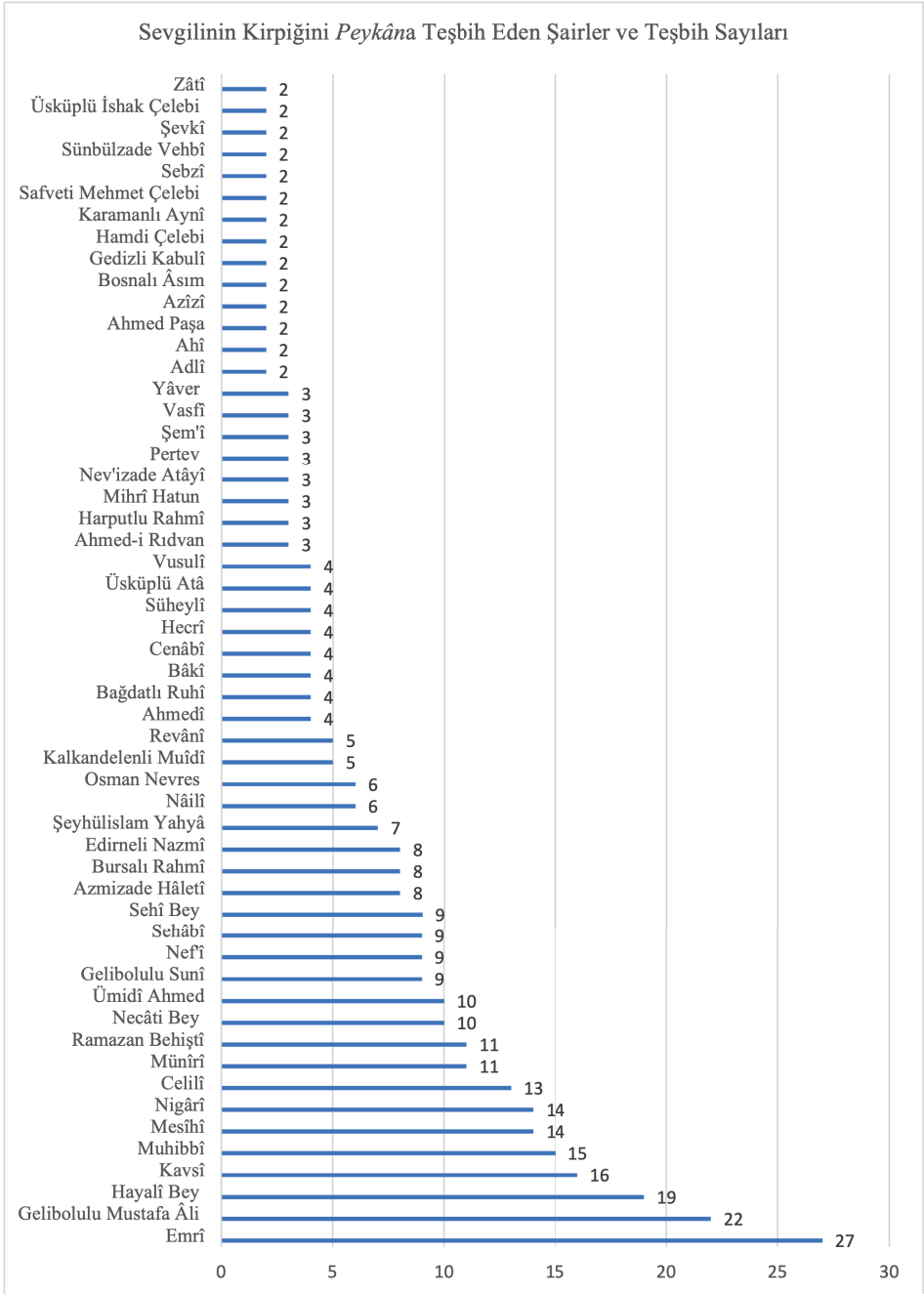
Yukarıdaki grafikte peykâna bir ve birden fazla teşbih edilen varlıklar yer almaktadır. Peykâna teşbih edilen kelimelerin hangi şair tarafından kaç kez teşbih edildiği tanık beyitlerle aşağıda yer alan başlıklar altında değerlendirilmiştir.

a) Peykâna Birden Fazla Teşbih Edilen Unsurlar

a.1.) Peykân → Sevgilinin Kirpiği

İncelenen divanlarda “sevgilinin kirpiği” ey yaygın teşbih şekli olarak görülmektedir. Okun hedefi bulması için ucuna çıkıntılı kanatlar takılır. Bu kanatlar bir okun ucuna iliştirilmiş demir parçasıdır. Sevgilinin kirpiklerindeki oklar aşığın göğsüne saplanır ve bu oklar aşığın kalbini yaralar. Aşık, sevgilinin kirpiklerinin kalbinde açtığı yaralara çok sevinir, sevgilinin kirpiklerinin göğsünden çıkmasını istemez. İncelenen divanlarda peykâna en çok teşbih edilmiş olan kelimenin 398 teşbihle “sevgilinin

kirpiği” olduğu görülmektedir. Aşıklar, sevgilinin kirpiklerinin yaralayıcı özelliğinden dolayı peykâna benzetilir. İncelenen divanlarda 176 şairin toplam 765 defa peykân kelimesini kullandığını tespit edildi. 14-19. yüzyıllarda şiir yazan şairler arasında peykânı sevgilinin kirpiğine benzeten şair sayısı 97’dir. Peykânı, sevgilinin kirpiğine benzeten şairlerin isimleri aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır.

Peykân → Sevgilinin Kirpiği Teşbihine Örnekler

Azîzî, sinesindeki oku (kirpiği) sevgili çekip aldığında görünenin kan olmadığını, çiğinden kopan bir parçanın sevgilinin kirpiğinde kaldığını ifade eder:

Görünen kan degül tîrûñ çeküp alduğda şinemden
Cigerümden çopup bir pâre **peykânu**nda kalmışdur
(Azîzî 84/3)

Azmizâde Haletî, sevgilinin kirpiğinin yara dolu tenine gelince bir ses çıktığını, sanki sevgilinin kırıplarının birbirine değdiğini söyler:

Biribirine tokundı meger **peykân**ların cânâ
Ten-i pür-zahma tîrûñ irişince bir sadâ çıkdı
(Azmizâde Hâletî, G. 875/4)

Bağdatlı Rûhî, keman kaşlı sevgilinin kirpiğinin aşğın gönlüne dosdoğru bir ok gibi isabet ettiğini ve ölmekten başka çaresinin kalmadığını söyler:

Şöyle mecrûhuz ki yok ölmekten özge çâremüz
Giçdi ol kaş kemânun cânâ **peykânı** dürüst
(Bağdatlı Rûhî, G. 81 / 3)

Bursalı Rahmî, sevgilinin kirpiğinin göğsünü yaralamasından korktuğu için başına siperlik taktığını söyler:

Bend eyledüm kafama siper ey kaş kemân
Çorçum budur ki şineme **peykân** gelür geçer
(Bursalı Rahmî, G. 44 / 4)

Celîlî, sevgilinin kirpiğinin sinede aşğın canıyla bir olduğunu, cevher hazinesine seslenerek virane olduklarını ifade eder:

Peykânlaruñun cân gibi şinemde yiri var
Ey genc-i güher gel berü virânelerüz biz
(Celîlî, G. 133 / 6)

Cenâbî, aşğın paramparça olan gönlüne bakıldığında kalbinin ne halde olduğunu söyleyerek, aşğın bedenindeki her yaranın sevgilinin kirpiğinin eseri olduğunu dile getirir:

Dil-i sad-pâreme baksañ derûnum hâlini söyler
Ki **peykân**uñla her zahmum dehânumla zebânumdur
(Cenâbî, G. 80 / 4)

Emrî, sevgilinin attığı her kirpiğin canında bulunduğunu, ve her attığı okun canına isabet ettiğini söyler:

Her tır ki müjgānuñ atar cānda bulursın
Peykānını ey kaşı kemān kanda bulursın
(Emrî, G. 405 / 1)

Gelibolulu Mustafa Âlî, aşğın gönlü sevgilinin kirpiğine susamıştır ama sevgilinin okunun hızından aşğın gönlüne ulaşamadan geçip gittiğini söyler:

Peykānuña hūn-ı cigerüm teşnedür ammā
Tırūñ ne ‘aceb tız geçer kıana bulaşmaz
(Gelibolulu Mustafa Âlî, G. 524 / 2)

a.2) **Peykân** → **Ok**

Ahmedî, okun ucundaki peykânın hedefi tahrip etme gücünü anlatırken İsfendiyarın teninin sertliğine telmihte bulunur. Okun onun derisini bile deleceğini söylemektedir. Ruyinten vücuduna telmihte bulunulmuştur.

Nite İsfendiyâr olsa teni düşmenlerūñ rûyin
Ohuñ **peykānı** irdükde düşe İsfendiyâr andan
(Ahmedî, K. LXVI / 21)

Gelibolulu Mustafa Âlî, aşğın bağı sevgilinin aralıksız bakışlarıyla dolduğu için onun ok gibi yan bakışını istemediğini ifade etmektedir.

Tır-i gamzeñden muhaşşal geçdüm ey kaşı kemān
Dem-be-dem gördüm ki bağrum kıanlı **peykān** olmada
(G. M. Ali, G. 1216 / 4)

Kalkandelenli Muîdî, sevgilinin kirpiğinin açtığı yarayı anlatmak için gözünden ciğer kanı geldiğini söyler:

Dilde **peykān-ı** müjeñ zaħmını bildürmeg için
Dökilür hūn-ı ciger dide-i hūn-bārümden
(Kalkandelenli Muîdî, G. 343 / 4)

Üsküplü İshâk Çelebi, sevgilinin göğsünde bırakacağı temrenin derdine derman olacağını düşünerek sevgiliden göğsüne peykânını bırakmasını ister. Sevgilinin kirpiğini peykân yerine koyarak onun kendi sinesinde olmasını ve derdine derman olmasını istemektedir.

Komaduñ şinede çün tîrûñi ey kaşî kemân
Bârî **peykânı** ko bir derdüme dermân olsun
(Üsküplü İshâk Çelebi, G. 216 / 4)

a.3) Peykân → Temren

Cenâbî, okun içindeki temrenin gönlüne yer ettiğini ve gül bahçesindeki taze gonca gibi olduğunu söyler:

Yir eyledi **peykân**-ı hadengün dil içinde
Ter gonca gibi oldu mekânı gül içinde
(Cenâbî, G. 266 / 1)

Hecrî, savaşta sinenin ok ve peykâna kalkan olduğunu ve göğsüne sayısız temrenin isabet ettiğini dile getirmektedir.

tolu sinem hadeng ü **peykândur**
bu kadar kim kazâyâ kalkandır
(Hecrî, G. 29 / 1)

Kalkandelenli Muîdî, sevgiliye hitaben: “Gözlerimden bir yaradan kan akar gibi kan döküldüğünden beri ey sevgili senin gamzen ok ve kirpik yağdırır.” der.

Yâra gibi gözlerüm şan dökdüğinden anla kim
Her taraftan câna şamzen tir ü **peykân** yağdurur
(K. Muîdî, G. 87 / 6)

Taşlıcalı Yahyâ, gönlünün sevgilinin temrenleriyle dolmasını ve sevgilinin cevriyi çekmek için demirden yapılmış yüreğe sahip olmak gerektiğini söyler:

Peykânlarınla tolsa yeridür derünümüz
Cevrünçi çekmege çü demürden yürek gerek
(Taşlıcalı Yahyâ, G. 211 / 2)

Üsküplü İshâk Çelebi, sevgiliye seslenerek “Göğümde okunu bırakmadın bari temrenini bırak, derdime derman olsun.” demektedir.

Komaduñ şinede çün tîrûñi ey kaşî kemân
Bârî **peykânı** ko bir derdüme dermân olsun
(Üsküplü İshâk Çelebi, G. 216 / 4)

a.4) Peykân → Kıyıcı Bakış

Cem Sultan, sevgilinin yan bakışının oku gönlü hedef alırken, o bakışların aşığı her yandan vurduğunu söyler:

Ġamzeñ oķına niřān olalı dil
Her yañadan ıurmadın **peykān** gelür
(Cem Sultan, G. 57 / 3)

Muhibbî, sevgilinin keskin bakışları ona geldiğinde gönlünde yer edineceğini, dert ve gam askerinin de lider olduğunu söyler.

Cānda yir idem gelürse ġamze-i **peykān**-ı dōst
Leřker-i derd ü ġama āħir ciġerde bař olur
(Muhibbî, G. 931 / 2)

Nigârî, sevgilinin keskin bakışının göğsünü kanla doldurduğunu ve fidan kadar uzun olan aşığı yay gibi eğdiğini söyler.

Gamze-i **peykān**-ı yār baġrımı pür-hûn idüp
Kāmet-i serv-i sehî kıldı kadem yâ gibi
(Nigârî, K. 813 / 43)

a.5) Peykân → Gonca

Celilî, servilerin ok ve peykânların gonca olduğunu, bahçeyi gezmesine gerek olmadığını zaten sinenin gül bahçesinden farkı olmadığını söyler:

Oķlaruñdur serviler **peykān**laruñdur ġoncalar
Seyr-i bāġı n'eyleyem sīnem ġülistāndur baña
(Celilî, G. 11 / 3)

Emrî, aşığın bedeninin sevgilinin bakışlarıyla süslemesi için kuru bir fidan olduğunu ve goncaların ağacı süslediği gibi aşığın gönlünü süslemesini ister:

řol nihāl-i ġuřkdur cismüm ki aña zeyn içün
Bir kemān-ebürü dizüpdür ġonca-veş **peykān**ların
(Emrî, G. 374 / 2)

Karamanlı Sabühî, şarap içtikçe gül bahçesinde sevgili olmasa da aşığa goncaların peykan, kılıcın ise söğüt yaprağı gibi olacağını söyler:

Bāde nüş itdükçe diř ġülřende dildār olmasa
Ġoncalar **peykān** olur řemřir berg-i bīd aña
(Karamanlı Sabühî, G. 14 / 2)

a.6) Peykân → Cevher

Fuzûlî, yaş dolu gözlerinin sevgilinin kirpikleriyle dolu olduğunu ve denize seslenerek sadece mücevherin onda olmadığını söyler:

Peykânları ile doludur çeşm-i pür-abum
Ey bahr sağınma senün ancak güherün var
(Fuzûlî, G. 7 / 3)

a.8) Peykân → Gönül

Nigârî, kıskançlık sahibi olanlara seslenir ve ahının gönülde tesiri olduğunu, aşğın canına ve gönlüne uğramamasını, düşmemesini söyler:

Eseri vardır ey ehl-i hased âhımızın
Düşmegil cânımıza uğrama **peykân**ımıza
(Nigârî, G. 612 / 5)

Taşlıcalı Yahyâ, gönül derdinin yarasını şimdi açmaması gerektiğini, yarasının ağzındaki peykanın aslında aşğın gönlü olduğunu söyler:

Yâre derd-i dili şerh étmege şimdi yahyâ
Yâremürj ağzına dildür şanasın **peykânı**
(Taşlıcalı Yahyâ, G. 515 / 5)

a.9) Peykân → Gözyaşı

Bâkî, aşğın mezarının toprağının üstünde güllerin açmasını, gül bahçesi gibi olmasını ister ama bunun olabilmesi için sevgilinin gözyaşlarını aşğın mezarındaki tozun (toprağın) üzerine serpmesi gerektiğini söyler:

Güller bitüre gülşen ola hâk-i mezârum
Peykânuñ eger su sepelerse tozum üzre
(Bâkî, G. 462 / 3)

Nedim, aşğın hasret çeken sinesinin yandığını, aşğın gönlündeki peykanın gözünden gözyaşı olup aktığını söyler:

Hayfâ güdâz sine-i hasret-keşideden
Âb oldu akdı dildeki **peykânı** dideden
(Nedim, G. 94 / 1)

a.10) Peykân → Haberci, ulak

Âşık Çelebi, gelmekte olan eceli habercinin ulaştırdığını, can ve gönül savuşturup kalbinin köşkünü boş bıraktığını söyler:

Ecel peygâmın iblâg itdi çünkü peyk-i **peykânun**
Savup cân u dili halvet-serây-ı kalbi boş itdüm
(Âşık Çelebi, G. 42 / 2)

a.11) Peykân → Merhem

Fuzûlî, sevgilinin okunun yürek yarasına merhem olduğunu, yıldızının saadet yıldızıyla bir arada bulunduğunu söyler:

Ciger dağına merhem oldu **peykânun** bihamdillah
Sa'adet kevkebine ahter-i bahtum mukarindür
(Fuzûlî, G. 67 / 5)

a.12) Peykân → Yağmur

Mesihî, bedeninin bahçesinde daima lalelerin yeşerdiğini, sevgilinin okunun ucundan temrenin yağmur gibi yağdığını söyler:

Bâğ-ı cismümde dem-â-dem lâleler bitürmege
Tîrûñ ucundan şehâ bārân-veş **peykân** yağar
(Mesihî, G. 92 / 2)

Taşlıcalı Yahyâ, kaşının düşmanlara ok gibi yağmur yağdırdığını, kılıcının şimşek gibi parlayarak iman nuru yağdırdığını söyler:

Kavsümüz yağmur gibi a'dāya **peykân** yağdurur
Tîğumuz berķ urduğınca nūr-ı imān yağdurur
(T.Yahyâ, Tercî'-bend 11 / 2 /3)

a.13) Peykân → Yıldız

Taşlıcalı Yahyâ, seyyar yıldızların solakların elinde ok ve yay olduğunu, diğer yıldızların da altın tacı olduğunu söyler:

Solaklar encüm-i seyyār elinde tîr ü kemān
Nücüm-ı sâ'iresi tîc-ı zerle **peykânı**
(Taşlıcalı Yahyâ, K. 5 / 40)

a.14) Peykân → Sonbahar Yaprağı

Emrî, daldaki sonbahar yaprağını gören bülbülün uçtuğunu ve okun ucundaki altın temrenin de sararmış sonbahar yaprağı gibi olduğunu söyler:

Şâhda berg-i hazân gördi vü uçdı bülbül
Sandı ol tîr ucında anı zerrîn-**peykân**
(Emrî, K. 1 / 24)

a.15) Peykân → Alev

Hayâlî Bey, gönlünü camideki kırmızı renkli lal taşından bir kandile benzeterek sevgilinin kirpiğinin bu kandildeki fitil, kirpiğinin ucunun ise alev olduğunu söyler:

Câmi'-i tende dilüm bir la'lden kândıldır
Kim aña tîrûñ fetîl ü şu'lesi **peykânı**dur
(Hayâlî Bey, G. 65 / 2)

Hayâlî Bey, gönlünü aşk haremının kandiline benzetir, sevgilinin okunun temrenin ise bu kandilin ateşi ve gövdesinin de bu kandilin fitili olduğunu söyler:

Fetîle tîrûñ olup oldu şu'le **peykânın**
Dilüm-durur harem-i 'ışka ey püser kandîl
(Hayâlî Bey, G. 266 / 3)

b) Peykâna Bir Kez Teşbih Edilen Varlıklar

Çalışmada, yalnızca bir kez kullanılan 13 farklı kelime belirlenmiştir. Aşağıdaki listede sadece bir kez teşbih eden şairler ve teşbih ettikleri kelimeler yer almaktadır:

Şairler	Peykânın Bir Kez Teşbih Edildiği Kelimeler
Yahyâ Nazim	Belâ
Edirneli Nazmî	Cevşen
Ahmedî	Gül dikenî
Osman Nevres	Kalemin ucu
Emrî	Kemik
Mostarlı Hasan Ziya'î	Kirpiğinin ucu
Kara Fazlî	Kuş gagası
Taşlıcalı Yahyâ Bey	Lale
Münîrî	Okçu
Kalkandelenli Muîdî	Servi ağacı
Ahmed-i Rıdvân	Söğüt yaprağı
Behişti	Varak
Taşlıcalı Yahyâ Bey	Yıldız

Peykâna bir kez teşbih edilen varlıklarla ilgili bazı örnek beyitler aşağıda verilmiştir:

1. Peykân → Bela

Yahyâ Nazîm, belanın kaza oklarının hızında bir peykân gibi olduğunu, ecelin ise kader kılıcında tutulacak olan bir cevher olduğunu söyler:

Belâ sihâm-ı kaçâ sür'atinde **peykândur**
Ecel hüsâm-ı kader kabzasında cevherdür
(Yahyâ Nazîm, K. 24 / 65)

2. Peykân → Cevşen

Edirneli Nazmî, düşmanı ile dostunun savaşında peykânın cevşen gibi onun bedenini koruduğunu söyler:

Düşmen-ile dostum ceng itmeğe
Tende **peykân**undurur cevşen bana
(Edirneli Nazmî, G. 368 / 4)

3. Peykân → Gül dikenini

Ahmedî, gülün utancından peykân gibi sivri dikenlerini kendine kalkan etmeyi bıraktığını, gül bahçesinde sevgilinin güzelliğinin sancağını sabah rüzgarının huzuruna çıkardığını söyler:

Gül siper salup hayâdan dökdi **peykânın** yire
Çün gül-istânda sabâ arz itdi hüsnüñ râyetin
(Ahmedî, G. 505 / 6)

4. Peykân → Kalemin ucu

Osman Nevres, sevgilinin hayaliyle kılı kırk yaran biri olduğunu söyler, tek başına olan cevheri iki parça ettiğini dile getirmektedir. Bu durumda da peykân ve kalemin tahtadan yapıldığı göz önüne alınırsa ikisi arasında benzerlik kurulduğu görülmektedir.

O kadar mûy-şikâf oldu hayâliñ ile kim
Cevher-i ferdi dü-nîm eyledi **peykân**-ı kalem
(Osman Nevres, K. 18 / 16)

5. Peykân → Kemik

Emrî, güçsüz bedeninin ayağına sevgilinin okunun düştüğünü ve kemiğin ucunun yara olmadığını söyler. Okun ucundaki temrenin daha hızlı olabilmesi için ucundaki çıkıntı ve kemiklerin ucundaki yumru arasında benzerlik kurulmaktadır.

Düşdi ayagina okuñuñ cism-i nâ-tüvân
Yara degül ucındağı **peykân**-ı üstühân
(Emrî, Kit'a. 331 / 1)

6. Peykân → Kirpiğinin ucu

Mostarlı Hasan Ziya'î, sevgilinin kirpiğinin ucu öfkeyle aşğın bağrını delip yaradığını bu dünyada hiç mi hiç cömertlik ve iyilik görmediğini söyler:

Benüm hışm ile bagrum deldi ol **peykân**-ı müjgânun
Cihânda görmedim ben zerre denlü lutfun ihsânun
(M. H. Ziya'î, Terci-Bend. 5 / 7)

7. Peykân → Kuş gagası

Kara Fazlî, can alıcı şahinin gönül delen bir ok gibi durduğunu söyler. Şahin kuşunun gagası ve peykân arasında bir ilişki kurulmuştur ve padişahın demirinin ucunun peykândan olduğunu söyler:

Tır-i dil-düzüñ durur bir Şâh-bâz-ı cân-şikâr
Pâdişâhum âhenin minkârdur **peykân** aña
(Kara Fazlî, G. 8 / 2)

8. Peykân → Lale

Taşlıcalı Yahyâ, sevgilinin ayrılığıyla boyunun yay gibi olduğunu, bütün lalelerin kanlı peykân gibi göründüğünü söyler:

Kanlu **peykân** gibidür yahyâya cümle lâleler
Kâmeti hicrân-ı cânân-ile olaldan kemân
(Taşlıcalı Yahyâ, G. 299 / 7)

9. Peykân → Okçu

Münîrî, keman kaşlı zalim sevgilinin yan bakışıyla aşğın sinisinin okçu dükkanı gibi olduğunu söyler:

Ġamzeñüñ fikrinden ey Türk-i kemân-ebürü bugün
Şanki sînem bir bölük **peykân**-gerüñ dükkânıdur
(Münîrî, K. 14 / 3)

10. Peykân → Servi ağacı

Kalkandelenli Muîdî, gül yanaklı ve servi boylu uzun sevgilinin çimenlikte dolaşmak istediğini dile getirir. Servi ağacının da aşğın canına peykân gibi saplandığını ve gülün de onun cefa yarası olduğunu söyler:

Serv bir **peykân** ü gül dâğ-ı cefâdur cânuma
Sebze seyrin eylesem sen serv-i gül-ruhsârsuz
(Kalkandelenli Muîdî, G. 163 / 2)

11. **Peykân** → **Söğüt** yaprağı

Ahmed-i Rıdvan, söğüt ağacının yaprağının her birisinin peykân gibi eğri olmadığını söyler:

Sûzen-i bîd bergini düzmiş
Şanasın her birisi **peykândur**
(Ahmed-i Rıdvan, K. 29 / 14)

12. **Peykân** → **Varak**

Ramazan Behiştî, sevgilisiz bahçe seyrine gitmenin mümkün olmadığını ve bu durumun yaprakların ağaçlardan düşmesine benzediğini söyler. Sevgilinin yokluğunun yaprakların sonunu getirmekte olduğunu söyler:

Sensüz nice revân olunur geşt-i bâğa kim
Olur baña varakları **peykân** nihâli tîr
(Ramazan Behiştî, G. 156 4)

13. **Peykân** → **Yıldız**

Taşlıcalı Yahyâ Bey, seyyar yıldızların solakların elinde ok ve yay olduğunu, diğer yıldızların altın taç ile peykân gibi olduğunu söyler:

Şolaklar encüm-i seyyâr elinde tîr ü kemân
Nücüm-ı sâ'iresi tâc-ı zerle **peykânı**
(Taşlıcalı Yahyâ, K. 5 / 40)

Sonuç

Bu çalışmada Klasik Türk şiiri şairlerince peykân kelimesinin 176 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu şairler peykân kelimesini şiirlerinde “okun ucundaki sivri demir (temren)” ve “ok” yaygın anlamları dışında “sevgilinin kirpiği, kıyıcı bakış, gonca, cevher, gönül, gözyaşı” anlamlarıyla kullanılmıştır. Bu anlamlar Klasik Türk şiirinde sevgiliye atfedilen teşbih unsurları olarak yer almıştır. Her şair kendi hayal dünyası içerisinde peykân kelimesine çeşitli anlamlar yüklemiş ve bu anlamları aşık ve sevgili arasındaki ilişki çerçevesinde şiirlerinde yeni hayaller ve benzetmeler yaratmak için birer araç olarak kullanmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen verilerden hareketle peykân ile ilgili bazı çıkarımlar yapılmıştır. Kelimenin şiirlerdeki kullanımı ve şairlerin kelimeye yükledikleri anlamlar çeşitli katmanlarıyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Peykân kelimesinin benzetme unsuru olarak kullanımı ve kullanım sıklığı sayısal veriler ışığında değerlendirilmiştir. 14. yüzyılda sadece Nesimî tarafından kullanılmıştır. 15. yüzyılda 27 farklı şair tarafından tercih edilmiş ve toplam 130 kez kullanılmıştır. Kullanım sayısının en yüksek olduğu 16. yüzyılda ise 63 farklı şair tarafından kullanılarak toplam 378 kez peykân kelimesi kullanılmıştır. 17. yüzyılda 34 farklı şairin kullandığı görülmüştür ve bu yüzyılda toplam 146 kez kullanılmıştır. 18. Yüzyılda peykân kelimesinin kullanım sayısında bir azalma görülmüştür. 28 farklı şair kullanmıştır ve toplam kullanım sayısı da 36’dır. 19. Yüzyılda ise toplam kullanımının 74 olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzyılda kullanılmış olan peykân kelimesinin 45 tanesi Nigârî’ye ait olmakla birlikte toplam 23 farklı şair tarafından kullanılmıştır. Peykân kelimesi için burada tespit edilmiş olan anlamlar dışında ileride karşılaşılan yeni şiir örneklerinde de yeni anlamların ortaya çıkabileceği göz ardı edilmemelidir.

Kısaltmalar ve İşaretler

- : Benzeyen
 G. : Gazel
 K. : Kaside
 Trhsz : Tarihsiz
 G. M. Ali : Gelibolulu Mustafa Âli
 K. Muîdi : Kalkandelenli Muîdi
 T. Yahyâ : Taşlıcalı Yahyâ
 M. H. Ziya’î : Mostarlı Hasan Ziya’î

Kaynaklar

ADMIŞ, A., (2007), *Âkif Divanı* (İnceleme-Transkripsiyonlu metin), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

AKDOĞAN, Y., (trhsz), *Ahmedî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78357/ahmed-i-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

AKKAYA, H., (1994), *Nevres-i Kadim ve Türkçe Divanı*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

AKKUŞ, M., (2018), *Nefî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206118/nefidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

AKKUŞ, Y., (2010), *Benderli Cesârî'nin* (Ölüm: 1829) Dîvânı ve Dîvânçesi (İnceleme-Tenkitli Metin), (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

AKPINAR, Ş., (2017), *Âgâh ve Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195642/agah-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

AKSOYAK, İ. H., (1995), *“Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri”*, Türklük Bilimi Araştırmaları, 1: 84-94.

AKSOYAK, İ. H., (2018), *Gelibolulu Mustafa Âli Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR208602/gelibolulu-mustafa-ali-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ALİYEVA, T., (2019), *Molla Mahmud Zu'i Divanı* (İnceleme-Metin-Bağlamlı Dizin-İşlevsel Sözlük), (Yayımlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi.

ARAS, M., (2010), *Mu'in Divanı İnceleme-Metin*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi.

ARSLAN, M., (2018) *Bursalı İffet*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-215364/bursali-iffet-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ARSLAN, M., (2018), *Leylâ Hanım Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-215361/leylahanim-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ARSLAN, M., (2018), *Mihri Hâtun Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-208575/mihri-hatun-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ASLAN, Ü., (2017), *Nehcî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194366/nehcidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

AWAD, İ. M. L., (2010), *Ferîdî ve Divânı*, İnceleme-Metin, (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi.

AYDEMİR, Y., (2018), *Vizeli Ramazan Behiştî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR199899/vizeli-ramazan-behisti-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

AYDIN, G., (2019), *Bosnalı Sâbit Dîvânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi.

AYDIN, H., (2010), *Cevri Divanı'nın Tahlili*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Balıkesir Üniversitesi.

AYDIN, S., (2021), *Kara Fazlî Dîvânı* (İnceleme-Metin Bağlımlı Dizin ve İşlevsel Sözlük), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

BAKHT, K., (2011), *Seyyid Burhân Divanı ve İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

BAL, E., (2019), *Karamanlı Sabûhî Dîvânı*, (İnceleme, Tenkitli Metin ve Dil İçi Çeviri), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi.

BALTALI, S., (2016), *Mehmed Adli Dîvânı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kırklareli Üniversitesi.

BAŞPINAR, F., (trhsz), *Beyânî, Dîvân*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78363/beyanidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BATĞI, Ö., (2017), *Eğribozlu Numân Mâhir Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196429/numan-mahir-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BAYRAK, C., (2017), *Şehâbî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194338/sehabidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BAYRAM, Y., (2018), *Adli Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-215522/adlidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BEKTAŞ, E., (2017), *Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195828/muvakkit-zade-muhammed-pertevdivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BIYIK, M., (1996), *Abdulkâkî Nâsır Dede Divânı*, Giriş-Metin-İndeks, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.

BİLGİN, A. A., (2017), *Nigârî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194361/nigari-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BİLTEKİN, H., (2018), *Şeyhî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-215511/seyhi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BOSTAN, B., (2018), *Kâsım Divanı Sözlüğü* (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

BOZ, E., (2017), *Hakîkî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194363/hakiki-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

BOZKURT, N., (2007), “Ok”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt XXXIII: 333-335.

BOZYİĞİT, E., (2021), *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divânı*, (İnceleme-Tenkitli Metin-Nesre Çeviri-Sözlük), (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

BULUKGIRAY, İ., (2019), *Basîrî'nin Farsça Dîvânı'nın Türkçe Çevirisi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

BULUT, A., (2002), “*Rasih İbrahim'in Okçulukla İlgili Bir Manzumesi*”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, 50: 9-20.

BUYRUK, İ. E., (2009), *Ümîdî Ahmet Dîvânı*, (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi.

BÜLBÜL, T., (2004), *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı'ndan Gazel Şerhleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi.

CANKURT, G. Ç., (2015), *Figânî Dîvânı Gramatikal İndeksi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Adnan Menderes Üniversitesi.

CÜDÎ, İ., (2006), *Lügat-ı Cûdî*, (Haz. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÇAĞLAR, A., (2013), *Üsküplü Atâ ve Dîvânçesi*, (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi.

ÇAKIR, M. S., (2018), *Yahyâ Nazîm Dîvânı*, (İnceleme-Tenkitli Metin), (Yayımlanmamış doktora tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

ÇAKIRCI, M., (2006), *Hakîm Mehmet Efendi Divanı (inceleme-transkripsiyonlu metin)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

ÇELTİK, H., (2017), *Ahmed-i Ridvan Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194277/ahmed-i-ridvan-divan.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ÇINAR, E., (2010), *Kütahyalı Rahîmî Dîvânı'ndaki Kasidelerin Şerhi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi.

ÇOLAK, M., (2010), *Emetullâh Hanım Dîvânı, İnceleme-Metin*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.

DEMİR, E., (2022), *Kerküklü Tabiboğlu Divanı* (İnceleme-Metin-Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

DEMİR, H., (2017), *Lâzîkizâde Feyzullah Nâfiz Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-191378/lazikizade-feyzullah-nafiz--divan.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

DEMİRALAY, M., (2007), *Hüdayi-i Kadim (16.yy) ve Divanı: İnceleme-Tenkidli Metin*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi.

DEMİRCİOĞLU-GENÇTÜRK, T., (2002), *Cemili Divanı İnceleme-Metin-Sözlük*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

DEMİREL, H. G., (2005), *18. yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmet Emîn Dîvânı, inceleme-tenkitli-metin-tahlil*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Fırat Üniversitesi.

DEMİREL, Ş., (2017), *Mânî Divân ve Şehr-engîz-i Bursa*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194359/divan-i-mani-ve-sehr-engiz-i-bursa.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

DEVELLİOĞLU, F., (2007), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

DOĞAN, F., (2015), *Mestî Divanı*, Metin-İnceleme, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.

DOĞAN, M. N., (2015), *Fatih Divanı ve Şerhi*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu ve Başkanlığı.

DOĞAN, M. N., (trhsz), *Avnî (Fâtih) Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78360/avnifatih-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

DÖNMEZ PARLAK, B., (2006), *Eğirdirli Şeyhi Mehmed Efendinin Divanı'nın İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

EĞRİ, A., (2006), *17. yy. Şairlerinden Hikmeti ve Divanı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.

ERCAN, Ö., (2008), *Peştelî Hisâlî Divânı*, Bursa: Gaye Kitabevi.

ERDOĞAN, M., (2018), *Bursalı Rahmî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR195643/bursali-rahmi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

EREN, A., (2004), *Şeyhülislam Yahya Divanı'nın Tahlili*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi.

ERİŞEN YAZICI, G., (2017), *Kâmî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195832/kamidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ERSOY, E., (2017), *II. Bayezit Devri Şairlerinden Müniri ve Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196156/muniri-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ERTEN, S. R., (2018), *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Divânı Nüshası (Metin-İnceleme)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yozgat Bozok Üniversitesi.

ERÜNSAL, İ. E., (2018), *Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR211662/taci-zade-cafer-celebi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

GÜLER, Ö. F., (2020), *Enverî Divânı*, (Tenkitli Metin- Tahlil), (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

GÜNYÜZ, M. E., (2001), *Ahmedî Divanı'nın Tahlili C.I.* (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi.

GÜRGENDERELİ, M., (2017), *Mostarlı Hasan Ziyâ'î Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196834/mostarli-hasan-ziyai-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

HARMANCI, M. E., (2017), *Süheylî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR194364/suheyli-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

HORATA, O., (2019), *Esrâr Dede Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-240609/esrar-dede-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

İPEKTEN, H., (2019), *Nâ'îli-i Kadîm Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR247199/naili-i-kadim-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

İŞEN, M., ve R. CANIM, (2019), *Hamâmîzâde İhsân Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-240980/hamamizade-ihsan-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

İŞEN-DURMUŞ, T. I. ve R. CANIM, (2018), *Edirneli Şevkî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-210484/sevki-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAÇALIN, M. S., (trhsz), *Âhî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78356/ahi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KANAR, M., (2010), *Farsça Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yayınları.

KAPLAN, H., (2008), *Mustafa Refik ve Divanı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.

KAPLAN, M., (2019), *Neşâti Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-249018/nesati-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAPLAN, Y., (2012), *Fevzî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78371/fevzidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAPLAN, Y., (2018), “*Mimari ve Dini Yapı Olarak Cami ve Cami İle İlgili Unsurların Divan Şiirine Yansımaları*”, Uluslararası Cami Sempozyumu (Sosyo-Kültürel Açından), (Ed. Fikret Karaman), Ankara: İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 469-498.

KAPTAN, Y., (1999), *Ahmed Paşa Divanında Edebi Sanatlar*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

KARAKÖSE, S., (2017), *Nev’î-zâde Atâyî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR194357/nevi-zade-atayi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KARAMAN, N. N., (1988), *Cemâli ve Divânının Tenlidli Metni*, (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi.

KARAVELİOĞLU, M. A., (2014), *Şem’î Divanı*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

KAVRUK, H., (2001), *Şeyhülislâm Yahyâ Divânı*, Tenkitli metin, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

KAVRUK, H. ve B. SELÇUK, (2017), *Filibeli Vecdî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195644/filibeli-vecdi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAYA, B. A., (2017), *Azmizâde Hâletî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR196456/azmizade-haleti-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAYA, B. A., (2020), *Osman Nevres Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-273352/osman-nevres-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAZAN NAS, Ş., (2018), *Celîli Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-211944/celilidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KAZAN, Ş., (2011), *Celîli Divânı*, Konya: Palet Yayınları.

KEKLİK, M., (2014), *Üsküplü İshak Çelebi Divan* (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin), (Yayımlanmamış doktora tezi), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi.

KESİK, B., (2018), *Cenâbi Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-215706/cenabidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KESTELLİ, R. N., (1346 / 1927), *Yeni Resimli Türkçe Kâmûs*, İstanbul: Ahmed Kâmil Matbaası.

KILIÇ, F., (2017), *Âşık Çelebi Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195827/asikcelebi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KILIÇARSLAN, O., (2016), *Hâyali Bey Divânı'nın İncelenmesi-Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi.

KIRBIYIK, M., (2017), *Kâtib-zâde Sâkib Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR199763/katib-zade-sakib-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KIZILTAŞ, M., (2014), *Besnili Lüzûmî Divânı Tahlil-Transkripsiyonlu Metin-Dizini*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bingöl Üniversitesi.

KOÇ, N., (2006), *Hâfız Mehmed Sebâtî Divânı'nın Transkripsiyonlu Metni ve İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi.

KUFACI, O., (2006), *Adni Divanı ve Adni Divanında Benzetmeler*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

KURTOĞLU, O., (2018), *Bosnalı Âsım Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR208667/bosnali-asim-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KUTLAR OĞUZ, F. S., (2017), *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196126/arpaemini-zade-mustafa-samidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

KUZU, F., (2010), *15. Yüzyıl Şairlerinden Çâkerî Divânı'nın Tahlili*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi.

KÜÇÜK, S., (trhsz), *Bâkî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78361/baki-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

MACİT, M., (2017), *Nedîm Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196897/nedimdivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

MACİT, M., (2018), *Erzurumlu Zihnî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR208572/erzurumlu-zihni-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

MEMİŞ, N., (2008), *Ferdî Abdullah Efendi ve Divanı*, (İnceleme-Metin), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Celal Bayar Üniversitesi.

MENGİ, M., (1995, 2014), *Mesihî Divânı*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

MERMER, A., (2020), *Karamanlı Aynî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-275960/karamanli-ayni-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

NACİ, M., (1312/1894), *Lugat-i Nâcî*.

NALÇACIGİL ÇOPUR, E., (2020), “*Divan Şiirinde Savaş Aletleri: Hançer, Kılıç, Ok*”, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 10: 58-81

NAZİMA, A. ve F. REŞAD, (1318/1900), *Mükemmel Osmanlı Lugatı*. Dersaadet: A. Asaduryan Şirket-i Mürettibiye Matbaası.

OKÇU, N., (trhsz), *Şeyh Gâlib Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78404/seyh-galib-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

OKMAK, Ö., (2008), *Ahmed Bâdi Dîvânı* (Metin-İnceleme), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Trakya Üniversitesi.

ÖZDEMİR, F. M., (2015), *Servet Dîvânı*, (İnceleme-Metin), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

ÖZDEMİR, Ö. G., (2019), *Kavsi Divanı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.

ÖZKAN, A., (2019), *Azîzî Dîvânı'nın Tahlili*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.

ÖZYILDIRIM, A. E., (trhsz), *Hamdullah Hamdî Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR78375/hamdullah-hamdi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

PAKALIN, M. Z., (1983), *Osmanlı Tarih ve Terimleri Sözlüğü* (Vol. 2), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

PALA, İ., (1995), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

PARLAK, B. D., (2006), *Eğirdirli Şeyhî Mehmed Efendi'nin Dîvânı'nın İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

PEKER, N., (2017), *Fenâyî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Bingöl Üniversitesi.

REMZİ, H., (1305/1888), *Lugat-i Remzi*, İstanbul: Matbaa-i Hüseyin Remzî.

SALÎHÎ, M., (1313/1895), *Kâmûs-ı Osmânî*, İstanbul: Mahmud Bey Matbaası.

SAMANCI, M., (2019), *Fuzûlî'nin Anlam Dünyası: Anahtar Kelimeler ve Kavramlar Sözlüğü*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

SÂMÎ, Ş., (1317-1318/1899-1900), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: İkdâm Matbaası.

SARAÇ, M. A. Y., (2002), *Emrî Divanı*, İstanbul: Eren Kitabevi.

SARAÇ, M. A. Y., (trhsz), *Emrî Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78368/emridivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

SARIŞEN, C., (2020), *Vasfî Dîvânı Sözlüğü* (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

SELÇUK, E., (2007), *Hasmi Divanı (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi.

SEVİNÇ, F., (2001), *Edhemî Dîvânı ve Tahlili*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

SONA, İ., (2006), *Hidayet Çelebi ve Divanı*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.

ŞEHİTOĞLU, İ., (2012), *İsmail Nâkâm Dîvânı*, (Tenkitli Metin, İnceleme), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi.

ŞENTÜRK, A. A., (2015), "Okçuluk Tarihine Yeni Bir Kaynak Olarak Osmanlı Şiiri", M. Ali Tanyeri'nin Anısına Makaleler, İstanbul: Ülke Kitapları, 71-142.

TANRIBUYURDU, G., (2006), *Eşref Paşa divanı* (inceleme-transkripsiyonlu metin nesre çeviri), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kocaeli Üniversitesi.

TANRIBUYURDU, G., (2012), *Mu'idi Dîvân* (Metin-Çeviri), (Yayımlanmamış doktora tezi), Kocaeli Üniversitesi.

TARLAN, A. N., (1992), *Hayâlî Beg Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TARLAN, A. N., (2017), *Fuzûlî Divânı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TAŞ, H., (2010), *Vusûlî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78409/vusuli-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

TAŞ, H., (2017), *Vahyî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194335/vahyidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

TAŞDEMİR, İ., (2020), *Seyyid Vehbî Divanı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

TOK, E., (2010), *Osman Nevres Dîvânı'nda Maddî Kültür*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi.

TOPRAK, Z., (2006), *Ahmet Müsellem Efendi ve Divan'ın Tenkitli Metni*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi.

TOSUN, S., (2011), *Hâfız Ahmed Paşa Divanı ve İncelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

TOVEN, M. B., (1346 / 1927), *Yeni Türkçe Lugat*, İstanbul: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası

TOYDEMİR, A., (2021), *Tayyar Mahmud Paşa Divanı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

TULUM, M., (2013), *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları.

TUNCER, E., (2016), *Sükkerî Dîvânı Sözlüğü* [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

TUNÇ, A. T., (2017), *Şânî Divanı (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi.

ULUALAN, S., (2020), *Hüdâyî (Salâ Muslısı) Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

UNDU, S., (2007), *Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda Sevgili ve Sevgilinin Güzellik Unsurları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi.

UZUN, S., (2011), *Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

ÜNLÜ, B., (2021), *Nesib Dede Divânı Sözlüğü* (Bağlamli dizin ve İşlevsel Sözlük), (Cilt 1), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Adıyaman Üniversitesi.

ÜNVER, N., (2020), *Gelibolulu Sürûri Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-271852/gelibolulu-sururi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ÜST, S., (2018), *Edirneli Nazmî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-206284/edirneli-nazmi-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ÜSTÜNER, K., (2017), *Enderunlu Hasan Yâver Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194342/yaver-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

YAKAR, H. İ., (2018), *Gelibolulu Sun'î Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-204115/gelibolulu-suni-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

YAPA, M. B., (2007), *Aşkî Mustafa Divânı*, Edisyon Kritik, (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

YAŞAR, M., (2005), *Bâlî Divânının Tenkitli Metni (İnceleme-Metin)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi.

YAVUZ, K. ve O. YAVUZ, (2016), *Muhibbî Divânı (İnceleme-tenkitli metin)*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

YAZAR, İ., (2017), *Kânî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194493/kanidivani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

YEKBAŞ, H., (2011), *Sebzi Divânı*, (İnceleme-Tenkitli Metin), (Yayımlanmamış doktora tezi), Cumhuriyet Üniversitesi.

YENİKALE, A., (2017), *Ahmed Nâmî Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR196583/ahmed-nami-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

YILDIRIM, G., (2021), *Sabir Parsa Divanı Tahlili*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

YILDIRIM, Y., (2013), *Osman Şems Efendi, Hayatı*, Eserleri ve Divanı (Metin-İnceleme-Tahlil), (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi.

YILDIZ, H., (1999), *Şihâbî Divânı ve Grameri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi.

YILMAZ, K. H., (2017), *Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196122/diyarbakirli-hami-ahmed-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

ZÜLFE, Ö., (2010), Hecrî, *Kara Çelebî Muhyî'd-dîn Mehmed [ö. 1557] Divânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78377/hecri-divani.html> [Erişim tarihi: 08.06.2023].

Extended Abstract

Classical Turkish poetry is a branch of literature that has developed and evolved in historical processes as a reflection of a rich cultural heritage and aesthetic understanding. Within this cultural heritage, the word “peykân” has also gained an important place as an element of simile reflecting the depth and subtlety of poetry. The use of the word “peykân” in classical Turkish poetry is enriched with a variety of meanings to reflect the poets’ imagination, emotions and different aspects of love. In classical Turkish poetry, the word “peykân” is used with a wide symbolism beyond its literal meaning. In addition to its meaning, it has carried various images in the expression of love, the beauty of the beloved and emotions. Poets used the word peykân not only as “the sharp iron (temren) at the end of an arrow”, but also with different meanings such as “the eyelash of the beloved”, “the slaughtering gaze”, “rosebud”, “gem”, “heart” and “tear”. In this way, peykân is used to express deep feelings for the beloved and various aspects of love.

This study examines the diversity of the use of the word “peykân” in Classical Turkish poetry. First, the dictionary meanings of the word are presented. Then, the frequency of use of the word in divan poetry according to centuries, its diversity of meanings and how it is used as an element of simile are explained with examples. The word peykân plays an important role as an element of simile in divan poetry. Poets have used the word in various ways other than its literal meaning of “pointed piece of iron at the end of an arrow, temren”. The beloved and her beauty elements are among the main subjects of Classical Turkish poetry. The physical features of the beloved, especially her face, are frequently the subject of couplets in poetry. Poets frequently used the word peykân in concepts belonging to the beloved and in compositions independent of the beloved. Between 14th-19th centuries, the frequency of use of the word peykân by poets who wrote poetry was analyzed with numerical data and graphs. In these graphs, the distribution of the word according to centuries and poets is classified. The elements of metaphor in the study are limited to examples and it is emphasized that the word peykân can have different meanings in Classical Turkish poetry. This study is presented as a step towards elucidating the various aspects and meanings of the word peykân.

In the study, while examining the frequency of use of the word “peykân” in classical Turkish poetry, the number and rates of use of the word according to centuries and poets are shown. Used only by Nesîmî in the 14th century, the word peykân was used most intensively by poets in the 16th century. Peykân was used 378 times by 63 poets in this century. Fuzûlî is the poet who uses the word peykân the most in his poems. Fuzûlî used the word 47 times in the 16th century, making him the poet who used the word most frequently in his poetry both in this century and in all centuries. In the 17th century Azmizâde Haletî and Kavsî, in the 18th century Lâzikîzâde Feyzullah Nafiz and Sünbülzâde Vehbî, and in the 19th century Nigârî used the word extensively. The word peykân appears a total of 765 times in the analyzed divans. The words used as metaphors and their frequency of use are shown in a table.

In our study, the list of poets who use the word *peykân* and their frequency of use were determined as a result of the scans made in the divans of classical Turkish poets. The frequency of use of the word *peykân* in the poems of 176 poets between the 14th and 19th centuries was analyzed. As a result of this analysis, 37 poets used the word only once. While the number of poets who used it twice was 29, the number of poets who used it more than 10 times was 29. Based on these data, it can be concluded that the word *peykân* is widely preferred and frequently used in poetry.

The text states that the “arrow” is a tool used in hunting and warfare and is often likened to the relationship between the lover and the beloved in classical Turkish poetry. The lover interprets the lover’s eyelash and sidelong glance as “arrows”. For the lover, this arrow, a gift from the beloved, is like a wound stuck in his heart. “*Temren*” refers to the sharp piece of iron at the end of the arrow. It ensures that the arrow easily pierces the target and does not come out. When used by *Aşık*, the word *peykân* is used as “the sharp iron (*temren*) at the end of the arrow”. In our study, it has been determined that the word “*peykân*” is widely used in classical Turkish poetry as “the eyelashes of the lover”. The protruding wings attached to the tip of the arrow in order for it to find its target are likened to the arrows in the eyelashes of the lover. The arrows in the lover’s eyelashes pierce the lover’s heart and cause wounds. The lover rejoices at these wounds and does not want the lover’s eyelashes to leave his heart. In the analyzed divans, it is seen that the word *peykân* is most frequently used as “the eyelash of the lover”.⁹⁷ poets who wrote poetry in the 14th-19th centuries were identified as poets who likened *peykân* to the eyelash of the lover. These poets are listed alphabetically. In addition to the meanings of “sharp iron at the end of an arrow (*temren*)” and “arrow”, the poets also used the word with the meanings of “the lover’s eyelash, the destructive gaze, the blossom, the gem, the heart, the tear”. These meanings appeared in the poems as elements of metaphor attributed to the beloved. Each poet attributed various meanings to the word *peykân* according to his own imagination and used these meanings to create new images and similes within the framework of the lover-lover relationship.

In this study, the use of the word *peykân* in poems and the meanings attributed to it by poets were analyzed in various aspects. The use of the word *peykân* as an element of simile and its frequency of use were analyzed based on numerical data. In addition to these identified meanings, it is predicted that new meanings may emerge in different poetry examples in the future. The tables show how the word *peykân* is used with different meanings by different poets in Classical Turkish poetry. Each poet used the word *peykân* in various ways within his own imagination and used it to create elements of similes attributed to the beloved. Each poet took the basic meaning of the word and adapted it to their own aesthetic and emotional worlds of meaning and created various metaphors for the beloved. This kind of analysis is important for understanding the depth of Classical Turkish poetry and the subtleties of language. The symbols, images and metaphors used by the poets were used as effective tools to express universal themes such as love, beauty and emotions.

In conclusion, the use of the word “peykân” in Classical Turkish poetry has found a rich and profound field of expression thanks to the diversity of meanings and symbolic value of the word. Poets have effectively used this word to express the beauty of the beloved, their emotions and different aspects of love. This study has attempted to provide an important perspective on the depth and subtlety of Classical Turkish poetry.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile arasında mali çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Ethics Committee Permission

Ethics committee permission is not required for this study. No research has been conducted on any living creature (human and animal). The article belongs to the field of literature.

Deconfliction Statement

The author of the article declares that there is no conflict of financial interest between him and any institution, organization, person related to this study.

Support and Thanks

Support was not received from any institution or organization in the study.